

СИЛАБУС

Східноєвропейський національний університет імені Лесі України

Медико-біологічний факультет

Кафедра фізіології людини і тварин

Дисципліна: Основи дерматології та косметології

Викладач: Пикалюк Василь Степанович, професор кафедри фізіології людини та тварин Pikaluk@ukr.Net

Бранюк Сергій Віталійович аспірант кафедри фізіології людини і тварин
Sergiubranek@eenu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу СНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри фізіології людини і тварин та на сайті кафедри: <https://eenu.edu.ua/uk/chairs/fiziologiyi-lyudini-i-tvarin>

Передумови вивчення курсу: попередньо студент повинен прослухати курси: «Анатомія людини», «Фізіологія людини», «Молекулярна біологія», «Імунологія», «Генетика», «Біохімія», «Біофізика», «Мікробіологія», «Вірусологія» і фахові дисципліни за освітнім ступенем «бакалавр».

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи дерматології та косметології» є висвітлення фізіологічно-морфологічних особливостей шкіри та слизових в функціонуванні організму в нормі та при різних патологічних станах; шляхів та імовірних умов інфікування піогенною флорою, мікозами та вірусами; чинників, що сприяють розвиткові хвороб шкіри, волосся та нігтів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи дерматології та косметології» є навчити студентів-магістрів вирізняти шляхи та імовірні умови сенсibiliзації організму; оперативно та деонтологічно зважено збирати анамнез життя та хвороби у конкретного хворого; вирізняти особливості висипань на шкірі та видимих слизових; описувати особливості наявних висипань, їх локалізацію, характер, кількість та взаєморозміщення; проводити загальнотерапевтичне обстеження пацієнта з приділенням належної уваги на наявну у нього супутню соматичну патологію; застосовувати на практиці одержані знання щодо принципів терапії та профілактики косметологічних захворювань, з урахуванням типу шкіри та вікових особливостей.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис курсу містить навчальну програму курсу «Основи дерматології та косметології» /укладач Бранюк С. В., яка розміщена на сайті факультету: eenu.edu.ua/uk/structure/faculties-and-institutes/mediko-biologichniy-fakultet?query=Фізіологія-людини-і-тварин%3A-програми

Перелік тем лекцій з питаннями, які розглядаються

Тема 1. КОРОТКІ ІСТОРИЧНІ НАРИСИ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ДЕРМАТО-КОСМЕТОЛОГІЇ. АНАТОМІЯ, ГІСТОЛОГІЯ ТА ФІЗІОЛОГІЯ ШКІРИ ЛЮДИНИ.

Вікові особливості шкіри. Основні типи шкіри. Вплив різних факторів на шкіру. Методи обстеження шкіри та її придатків в нормі та при патології. Характеристика елементів шкірного висипу. Короткі історичні нариси історії розвитку дерматології та косметології. Анатомія та гістологія нормальної шкіри. Епідерміс, як зовнішній шар шкіри: його будова та функції. Характеристика гіподерми. Кровоносна та лімфатична системи шкіри. Нервово-рецепторний апарат шкіри. Залозистий апарат шкіри (потові та сальні залози), його будова та функції. Додатки шкіри: волосся, нігті. Функції шкіри: захисна, бар'єрна, терморегуляційна, секреторна, резорбційна, дихальна, чутлива, метаболічна, тощо. Гістоморфологічні зміни в шкірі: альтерація, ексудація, проліферативна дегенерація, акантом, акантоліз, дискератоз (гіпер, пара кератоз), гранульоз. Первинні морфологічні ефлорисценції (елементи): безпорожнинні (пляма, пухир, вузлик, вузол, пухлина) та порожнинні міхурець, пузир (міхур), гнійничок, киста). Їх різновиди, приклади захворювань, де ці елементи зустрічається. Вторинні морфологічні елементи: вторинна пігментація, виразка, ерозія, тріщина, розчух, рубець, струп, луска, кірка, кірко-луска ліхеніфікація, вегетація. Приклади хвороб, при яких ці елементи зустрічаються. Характеристика мономорфної та поліморфної висипок. Характеристика основних типів шкіри. Догляд за сухою, нормальною, жирною, комбінованою шкірою. Вікові особливості шкіри. Вплив різних факторів на стан шкіри та видимих слизових оболонок. Стоматологічні прояви шкірних хвороб.

Тема 2. ПУХЛИНИ ШКІРИ ТА ЇЇ ПРИДАТКІВ. ДІАГНОСТИКА, КЛІНІЧНИЙ ПЕРЕБІГ.

Поняття про новоутвори шкіри. Новоутвори шкіри із доброякісним перебігом. Клінічні прояви найбільш поширених доброякісних утворів шкіри (папілом, дерматофібром, гемангіом, ліпом, себорею кератозу). Покази до видалення доброякісних утворів. Профілактика доброякісних утворів шкіри (лікування ушкодження шкіри при хронічних запальних процесах та диспансерне спостереження за особами з підозрінням на доброякісні пухлини.). Передракові захворювання шкіри. Поняття про передракові захворювання шкіри: пігментну ксеродерму, старечий або сонячний кератоз. Новоутвори шкіри із не доброякісним перебігом: етіологічні чинники та методи діагностики, профілактики виникнення раку шкіри.

Тема 3. ПОРУШЕННЯ ФУНКЦІЇ САЛЬНИХ ТА ПОТОВИХ ЗАЛОЗ. СЕБОРЕЯ, ВУГРІ, ДЕМОДЕКОЗ, ПЕРІОРАЛЬНИЙ ДЕРМАТИТ.

Себорея волосистої частини голови: рідка жирна, густа жирна, суха та змішана. Лікувальні та профілактичні заходи. Проблемна шкіра. Вугровий висип та його клінічні різновиди. Демодекоз, періоральний дерматит. Клініка та лікування. Щоденний догляд і профілактичні заходи.

Тема 4. ДИСХРОМІЇ. КЛІНІЧНІ РІЗНОВИДИ ТА ПЕРЕБІГ.

Класифікація дисхромій. Набуті дисхромії (гемосидеринові та каротинові). Набуті первинні (вітіліго, хлоазма) і вторинні, як симптоми захворювань (лейкодерма, сифіліс). Вроджені (альбінізм). Професійна та лікарська лейкодерма.

Тема 5. ХВОРОБИ ВОЛОССЯ І НІГТІВ

Хвороби волосся: дистрофії, гіпертрихоз, алопеції. Хвороби нігтів, догляд та лікування. Процедури догляду за волоссям та нігтьовими пластинками. Хвороби волосся: дистрофії, гіпертрихоз, алопеції. Хвороби нігтів, догляд та лікування. Дерматологічні аспекти косметичного догляду за шкірою, волоссям та нігтьовими пластинками.

Тема 6. ШКІРНІ ТА КОСМЕТИЧНІ СТИГМИ ПРИ ДЕЯКИХ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБАХ.

Шкірні та косметичні стигми при деяких внутрішніх хворобах (дифузні захворювання сполучної тканини, фото-, фітодерматози, алергодерматози). Шкірні та косметичні стигми при хронічних вогнищах інфекції ротової порожнини. Колір шкіри і слизових: блідість (анемії, хвороби нирок і серця), гіперемія (хвороби легень, серця), жовтушне забарвлення (хвороби печінки, пухлини), гіперпигментація шкіри (цироз печінки). Еритема шкіри. Алерго-, фото-, фітодерматози. Етіологічні чинники простого, алергічного дерматиту. Клініка, діагностика та профілактика алерго-фото- фіто дерматозів.

Тема 7. КОСМЕТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ.

Чистка обличчя, косметичні маски, масаж. Покази та протипокази. Алергічні реакції в косметологічній практиці. Загальні поняття про різновиди косметичних процедур. Чистка обличчя. Покази та проти покази до чистки обличчя, техніка проведення процедури. Лущення шкіри обличчя. Покази та проти покази до лущення шкіри обличчя. Повільне лущення, методика проведення. Глибоке лущення шкіри обличчя, техніка проведення. Косметичні маски. Різновиди косметичних масок. Види косметичних масок: живільні, тонізуючі, відбілюючі, протизапальні. Покази та проти покази для накладання масок. Використання масок для різних типів шкіри. Масаж в косметології. Загальні фізіологічні основи масажу. Умови і вимоги до проведення косметичного масажу. Покази та протипокази до проведення масажу. Алергічні реакції в косметологічній практиці.

Тема 8. МЕТОДИ КОРЕКЦІЇ КОСМЕТИЧНИХ ДЕФЕКТІВ ШКІРИ.

Методи корекції косметичних дефектів шкіри: фізичні (діатермокоагуляція, кріотерапія, теплолікування, лазеротерапія, дермабразія) та хіміко-медикаментозні (мезотерапія, пілінги, біоревіталізація). Правила деонтології при виконанні процедур. Фізичні (діатермокоагуляція, кріотерапія, теплолікування, лазеротерапія, дермабразія) та хіміко-медикаментозні (мезотерапія, пілінги, біоревіталізація). Правила деонтології при виконанні процедур. Фізіотерапевтичні методи лікування в косметології: Д'Асонвалізація, світлолікування, теплолікування, кріотерапія, аероіоно- та аерозольотерапія. Покази та протипокази, методика проведення.

Тема 9. РІЗНОВИДИ ХІРУРГІЧНО-ПЛАСТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ШКІРІ ОБЛИЧЧЯ ТА ТІЛА. ПРОФІЛАКТИКА ВІРУСНИХ УСКЛАДНЕНЬ КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕДУР. Різновиди хірургічно-пластичних операцій на шкірі обличчя, тіла. Профілактика вірусних ускладнень косметологічних процедур.

Тема 10. ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ І ФОРМИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В КОСМЕТОЛОГІЇ. ДЕКОРАТИВНА КОСМЕТИКА.

Лікарські засоби і форми їх застосування в косметології по догляду за шкірою та волоссям. Визначення термінів і понять в косметології: настої та відвари, настойки, припарка, косметичний льод. Біологічно активні речовини в косметології, визначення, їх дія. Характеристика активно-діючих речовин лікарських рослин в косметології.

Перелік тем практичних занять

Для студентів денної форми навчання галузі знань 09 «Біологія», спеціальності 091 «Біологія», освітньої програми «Лабораторна діагностика»,

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи обстеження шкіри та її придатків в нормі та при патології	2
2	Діагностика основних типів шкіри. Догляд за сухою, нормальною, жирною, комбінованою шкірою.	2

3	Діагностика клінічних проявів найбільш поширених доброякісних утворів шкіри (папілом, дерматофібром, гемангіом, ліпом, себорейного кератозу).	2
4	Новоутвори шкіри із не доброякісним перебігом: етіологічні чинники та методи діагностики.	2
5	Діагностика порушень функції сальних та потових залоз	2
6	Діагностика набутих первинних і вторинних симптомів дисхромій	2
7	Діагностика хвороб волосся і нігтів. Методи косметичного догляду за шкірою, волоссям та нігтьовими пластинками.	2
8	Діагностика шкірних та косметичних стигм при деяких внутрішніх хворобах (дифузні захворювання сполучної тканини, фото-, фітодерматози, алергодерматози).	2
9	Діагностика шкірних та косметичних стигм при хронічних вогнищах інфекції ротової порожнини.	2
10	Діагностика та профілактика алегро-, фото- і фіто-дерматозів	2
11	Методика поведення чистки обличчя, косметичних масок	2
12	Техніка проведення масажу обличчя	2
13	Фізичні методи корекції косметичних дефектів шкіри: діатермокоагуляція, кріотерапія, теплолікування, лазеротерапія, дермабразія) та	2
14	Хіміко-медикаментозні методи корекції косметичних дефектів шкіри: мезотерапія, пілінги, біоревіталізація.	2
15	Методичні основи і форми застосування лікарських засобів в косметології по догляду за шкірою та волоссям.	2
	Разом	30

Для студентів заочної форми навчання галузі знань 09 «Біологія», спеціальності 091 «Біологія», освітньої програми «Лабораторна діагностика»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи обстеження шкіри та її придатків в нормі та при патології	2
2	Діагностика основних типів шкіри. Догляд за сухою, нормальною, жирною, комбінованою шкірою.	2
3	Методика поведення чистки обличчя, косметичних масок	2
4	Техніка проведення масажу обличчя	2
	Разом	8

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ

Для студентів денної форми навчання галузі знань 09 «Біологія», спеціальності 091 «Біологія», освітньої програми «Лабораторна діагностика»

Таблиця 3

	Поточний контроль (мах = 40 балів)	Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
	Модуль 1. Виконання практичних робіт і теоретична підготовка до занять	Модуль 2	
	Практичні роботи		

	Змістовий модуль 1.						Змістовий модуль 2.						Змістовий модуль 3.			Підсумковий контроль	
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	Мод. зріз	
Макс. бал	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	4	60	100

Для студентів заочної форми навчання галузі знань 09 «Біологія», спеціальності 091 «Біологія», освітньої програми «Лабораторна діагностика»

Таблиця 4

	Поточний контроль (мах = 40 балів)				Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
	Модуль 1. Виконання практичних робіт і теоретична підготовка до занять				Модуль 2		
	Практичні роботи						
	Змістовий модуль 1.		Змістовий модуль 2.		Підсумковий контроль		
	T1	T2	T3	T4	Мод. зріз		
Макс. бал	10	10	10	10	60		100

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. За теоретичну підготовку до певного практичного заняття студентами денної форми навчання максимальна оцінка 1 бали (в перших двох і останніх трьох заняттях – 2 бали). Оцінка за кожну виконану практичну роботу включає 1 бал за виконання та оформлення роботи. З кожної із тем, які виносяться на практичні заняття, студент денної форми навчання може отримати максимальну по 2 бали (в перших двох і останніх трьох заняттях – 4 бали). З усіх тем змістового модуля 1, які виносяться на практичні заняття студент денної форми навчання може отримати максимальну 16 балів, змістового модуля 2 – 12 балів, змістового модуля 3 – 12 балів (див. табл. 3). За теоретичну підготовку до певного практичного заняття студентами заочної форми навчання максимальна оцінка 6 балів. Оцінка за кожну виконану практичну навичку включає 4 бали. З кожної із тем, які виносяться на практичні заняття, студент заочної форми навчання може отримати максимальну по 10 балів, отже із змістових модулів 1 та 2 по 20 і 20 балів відповідно (див. табл. 4).

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово, усно та у вигляді демонстрації отриманих практичних навичок. Модульний зріз передбачає білети, що містять 5 питань (3 теоретичні, 2 практичні), що складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. За правильну, повноцінну відповідь у письмовій чи усній формі передбачено 12 балів за перші три питання. За вірну демонстрацію отриманих практичних навичок передбачено 8 балів за два останніх питання. Взагалом одне питання оцінюється в 4 бали. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за одну модульну контрольну роботу – 20 балів (загалом 60 балів за три модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – екзамен, проводиться письмово, усно та у вигляді демонстрації отриманих практичних навичок, і за складання якого студент може отримати максимум 60 балів. Загальна оцінка підраховується як сума поточного й модульного контролю,

або поточного і підсумкового контролю. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання (табл. 5).

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основні:

1. Біловол А.М., Ткаченко С.Г. Медична косметологія. Навчальний посібник для студентів ВНЗ ІУ рівня
2. акредитації з медичної косметології. – 2012. – 384 с.
3. Галникіна С., Бойко Ю., Вітенко Б. Основи практичної дерматокосметології. – Тернопіль: Підручники і посібники. – 2006. –176 с.
4. Калюжна Л.Д. Захворювання волосся // Метод. – навч. посібник. – К., 2004. – 66с.
5. Коляденко В.Г., Федоренко О.Є. Загальні питання етіопатогенезу шкірних хвороб. Дерматологічна патологія як медико-психологічна проблема. Деонтологія в дерматології. \ \ Метод.посібник для самопідготовки студентів. К. – НМУ, 2005, -.20с.
6. Коляденко В.Г., Федоренко О.Є. Піодермії. \ \ Метод. посібник для самопідготовки студентів НМУ, К. 2006, -23с.
7. Коляденко В.Г., Федоренко О.Є. , Андрашко Ю.В. Мікози. \ \ Метод. посібник для самопідготовки студентів НМУ,К., 2005, -24с.
8. Косметология. Теория и практика. / О. Фержтек, В. Фержтекова, Д. Шрамек, П. Странски, З. Шедиве. – Прага, Maxdorf. – 2002. – 204с.
9. Ломоткин И. А. Опухоли и опухолеподобные поражения кожи: Атлас / Ломоткин И. А. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2006. – С. 5–6.
10. Медведева И.И. Практическа косметология: учебное пособие – 3-е издание – К. 2013. – 464 с.
11. Папий Н.А. Медицинская косметика: Руководство для врачей / Папий Н.А. – 4-е изд., перераб. и доп. –2005. – С.80-85.